

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет лісового господарства та екології
Кафедра лісівництва, лісових культур та таксації лісу

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

Нагорнюк Олександр Миколайович

УДК 331.4:630 (477.42)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Проблеми підвищення рівня безпеки праці в ДП «Шепетівське ЛГ»

Спеціальність 205 «Лісове господарство»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ О. М. Нагорнюк

Керівник роботи
Ковтун Тетяна Ігорівна
к. с.-г. н., доцент

Житомир – 2023

Висновок кафедри

за результатами попереднього захисту:

Протокол засідання кафедри лісівництва, лісових культур та таксації лісу
№ 10 від «06» 06 2023р.

Завідувач кафедри

к. с.-г. н., доцент

_____ (науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Сірук Ю.В.

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

«   »   20   р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти

захистив (ла)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою

за шкалою ECTS

за національною шкалою

Секретар ЕК

_____ (науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ім'я, по

АНОТАЦІЯ

Нагорнюк О. М. Проблеми підвищення рівня безпеки праці в ДП «Шепетівське ЛГ». – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 205 – лісове господарство. – Поліський національний університет, Житомир, 2023.

В роботі проаналізовано структуру виробничого травматизму на лісогосподарських підприємствах України в умовах воєнного стану; розглянуто актуальні проблеми безпеки праці та виробничої санітарії в ДП «Шепетівське ЛГ».

Ключові слова: безпека праці, виробнича санітарія, лісогосподарська техніка, охорона праці

ABSTRACT

Nagorniuk O. M. Problems of increasing the level of labor safety in the SE "Shepetivske LG". – Manuscript qualification work.

Qualification work for the bachelor's degree in specialty 205 – forestry. – Polissia National University, Zhytomyr, 2023.

The work analyzes the structure of industrial injuries at forestry enterprises of Ukraine under martial law; actual problems of labor safety and industrial sanitation in SE "Shepetivske LG" were considered.

Keywords: labor safety, industrial sanitation, forestry equipment, labor protection

ЗМІСТ

Вступ	5
РОЗДІЛ 1. Сучасний стан виробничого травматизму на лісогосподарських підприємствах України	7
1.1. Аналіз виробничого травматизму на підприємствах лісової галузі за період 2020-2022 років	7
1.2. Структура виробничого травматизму на лісогосподарських підприємствах України в умовах воєнного стану	9
РОЗДІЛ 2. Законодавчі та організаційні основи охорони праці в ДП «Шепетівське ЛГ»	12
2.1. Особливості господарської діяльності ДП «Шепетівське ЛГ»	12
2.2. Нормативне та організаційне забезпечення охорони праці на підприємстві	14
РОЗДІЛ 3. Проблеми безпеки праці і виробничої санітарії в ДП «Шепетівське ЛГ»	17
3.1. Фінансування заходів з охорони праці в ДП «Шепетівське ЛГ»	17
3.2. Оцінка стану охорони праці в ДП «Шепетівське ЛГ»	19
3.3. Проблеми виробничої санітарії в ДП «Шепетівське ЛГ»	22
3.4. Аналіз стану лісогосподарської техніки в ДП «Шепетівське ЛГ»	23
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	28

ВСТУП

Актуальність теми полягає у необхідності розробки практичних заходів та рекомендацій, які б сприяли удосконаленню системи управління охороною праці та ризиками, розв'язанню актуальних проблем безпеки та гігієни праці на лісогосподарських підприємствах України.

Мета і завдання роботи: вивчення особливостей організації охорони праці в ДП «Шепетівське ЛГ».

Об'єкт досліджень: показники стану охорони праці в ДП «Шепетівське ЛГ».

Предмет досліджень: характер змін показників стану охорони праці в ДП «Шепетівське ЛГ».

Методи дослідження: Для вирішення поставлених у роботі задач використовувались загальнонаукові методи дослідження: узагальнення (при вивченні механізму організації системи управління охороною праці), статистичний аналіз (при обробці вхідних статистичних даних), загальноприйнята методика оцінки стану охорони праці на підприємстві.

Перелік публікацій автора за темою дослідження:

1. Ковтун Т.І., Нагорнюк О. М. Динаміка виробничого травматизму на підприємствах лісової галузі України. *Development, education, culture: integration trends in the modern world*: матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції, 11-14 квітня 2023 р., Осло, Норвегія. Осло, 2023. С. 18-19. URL.: [https:// DOI – 10.46299/ISG.2023.1.14](https://doi.org/10.46299/ISG.2023.1.14)
2. Нагорнюк О.М. Структура виробничого травматизму на лісогосподарських підприємствах України в умовах воєнного стану. *Лісові екосистеми: сучасні проблеми і перспективи дослідження*: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Житомир, 2023, 31 травня 2023р. Житомир, 2023. С. 53-54.

Практичне значення отриманих результатів: проведені дослідження стану безпеки та гігієни праці, функціонування системи управління охороною

праці в ДП «Шепетівське ЛГ» дозволили розробити практичні рекомендації, які можуть бути використані на підприємстві для покращення стану охорони праці.

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота містить титульний аркуш, анотацію, зміст, вступ, три розділи основної частини, в яких викладені головні результати досліджень, висновки та пропозиції, список використаних джерел. Основний текст дипломної роботи становить 23 сторінки. В роботі розміщено 9 таблиць, 2 рисунки. Список використаних джерел складається з 41 найменування.

РОЗДІЛ 1.

Сучасний стан виробничого травматизму на лісогосподарських підприємствах України

1.1. Аналіз виробничого травматизму на підприємствах лісової галузі за період 2020-2022 років

Виробничий травматизм є актуальною проблемою з охорони праці на лісогосподарських підприємствах України. Адже, саме стан і динаміка показників виробничого травматизму найбільш повно відображають ефективність проведення робіт по забезпеченню безпеки праці та створення нормативних умов праці працівникам підприємства, певної галузі та економіки держави, в цілому [2, 10,12,15].

Мета дослідження - аналіз певних параметрів виробничого травматизму по Україні протягом 2020-2022 років в порівнянні з аналогічними показниками по лісогосподарським підприємствам [18]. Як вихідні, використовувались статистичні дані, що наведені на офіційних сайтах Фонду соціального страхування України [37] та Державної служби України з питань праці [5].

Перший параметр, що аналізувався - кількість нещасних випадків, які пов'язані з виробництвом, впродовж досліджуваного періоду (табл.1.1).

Загальна кількість виробничих травм на підприємствах України протягом 2020-2022 років зменшилась на 26,6%. В той же час, на підприємствах лісової галузі спостерігається не таке суттєве скорочення (13,2%). Але варто відмітити, що кількість виробничих травм із смертельним наслідком, в цілому в Україні, зросла протягом цього періоду на 10,1%. В лісовій галузі також відмічено зростання рівня смертельного травматизму на 10%. Разом з тим частка виробничих травм із смертельним наслідком в структурі виробничого травматизму на підприємствах лісової галузі України практично не змінилась. Варто також відмітити незначне (0,6%) збільшення частки виробничих травм на підприємствах агропромислового комплексу в загальній кількості нещасних випадків, що пов'язані з виробництвом, по Україні.

Таблиця 1.1

**Кількість нещасних випадків, що пов'язані з виробництвом,
за період 2020-2022 років**

Показники	2020	2021	2022	+/- 2022 до 2020, %
Кількість нещасних випадків, пов'язаних з виробництвом, всього по Україні:	6646	12315	4877	-26,6
- в т.ч. смертельно	393	537	437	+10,1
Кількість виробничих травм на підприємствах АПК (в т.ч. лісова галузь):	243	240	211	-13,2
- в т.ч. смертельно	45	46	50	+10,0
% від загальної кількості травм:	3,7	1,9	4,3	+0,6
- в т.ч. смертельно	11,5	8,5	11,4	-0,1

Наступний показник, що аналізувався - розподіл кількості виробничих травм за найбільш травмонебезпечними причинами протягом 2020-2022 років. Найбільше нещасних випадків, що пов'язані з виробництвом, на підприємствах України сталось з наступних причин: організаційних (в середньому, 46,1% випадків, в т. ч. внаслідок невиконання вимог інструкцій з охорони праці – 23,2%); психофізіологічних причин (14,2% випадків, в т. ч. особиста необережність потерпілого – 6,2%); та технічних причин (в середньому, 5,0% випадків). Варто відмітити, що на лісогосподарських підприємствах структура причин виробничого травматизму подібна до загальнодержавної.

Насамкінець був проаналізований розподіл кількості виробничих травм за найбільш травмонебезпечними видами подій, які призвели до нещасного випадку. Структура даного показника суттєво відрізняється в порівнянні загальнодержавної та галузевої статистики. Якщо, загалом, по Україні подією, що призвела до найбільшої кількості виробничих травм, є падіння потерпілого

під час пересування (8,9%), то на підприємствах лісової галузі у 2022 році 46,4% нещасних випадків відбулось через падіння дерев, гілок дерев.

Отже, за період 2020-2022 років на підприємствах лісової галузі України відмічена стійка тенденція до скорочення загальної кількості нещасних випадків, що пов'язані з виробництвом. Разом з тим кількість виробничих травм із смертельним наслідком постійно зростає. При розробці комплексних заходів щодо досягнення встановлених нормативів безпеки праці необхідно звернути увагу на встановлені особливості динаміки виробничого травматизму на лісогосподарських підприємствах.

1.2. Структура виробничого травматизму на лісогосподарських підприємствах України в умовах воєнного стану

Об'єктивна оцінка стану виробничого травматизму є одним із пріоритетних завдань охорони праці на підприємстві, в галузі, в державі. Адже саме кількість нещасних випадків, пов'язаних з виробництвом, відображає реальні умови, в яких працюють працівники підприємства [19, 24, 25, 35]. З часу запровадження воєнного стану в Україні структура виробничого травматизму зазнала суттєвих змін як на загальнодержавному рівні, так і в галузі лісового господарства.

Мета дослідження - аналіз частки нещасних випадків, що стались у зв'язку з бойовими діями, на лісогосподарських підприємствах України протягом 2022 року в порівнянні із загальнодержавними показниками [22]. Вихідні дані отримані на офіційних сайтах Державної служби України з питань праці [5] та Фонду соціального страхування України [37] (табл.1.2).

В 2022 році в статистичній звітності Фонду соціального страхування України вказується в якості соціальної причини настання нещасних випадків, пов'язаних з виробництвом, неоголошена війна (код події 42 у відповідності до Класифікатора видів подій, причин, обладнання, устаткування, машин, механізмів, транспортних засобів, що призвели до настання нещасного випадку

[32]). В цілому, по Україні кількість потерпілих від нещасних випадків, які стались внаслідок бойових дій, складає 15,8% від загальної кількості

Таблиця 1.2

**Розподіл потерпілих від нещасних випадків на виробництві
за 2022 рік**

Показники	Загальна кількість потерпілих від виробничого травматизму, осіб		Кількість потерпілих від нещасних випадків, які стались внаслідок бойових дій, осіб	
	всього	в т. ч. смертельно	всього	в т. ч. смертельно
Всього по Україні,	4877	437	772	221
в т. ч.:				
м. Київ	589	59	161	42
Дніпропетровська обл.	534	52	99	32
Харківська обл.	229	23	78	16
Миколаївська обл.	146	43	76	28
Донецька обл.	284	24	70	12
Лісогосподарські підприємства	38	30	12	5

потерпілих від виробничого травматизму. Разом з тим, частка смертельно травмованих працівників в подібних нещасних випадках становить 50,5% від загального числа смертельних травм. Крім того, виявлені регіони, де сталась найбільша кількість нещасних випадків під час виконання трудових обов'язків та пов'язаних із застосуванням бойових засобів ураження: м. Київ, Дніпропетровська, Харківська, Миколаївська та Донецька області.

За даними Фонду соціального страхування України [37] внаслідок поранень, отриманих через бойові дії, загинуло працівників підприємств

соціально-культурної сфери 85 осіб (38,5% від загальної кількості загиблих); транспорту – 42 особи (19,0%); енергетики – 20 осіб (9,0%); агропромислового комплексу – 17 осіб (7,7%), в т.ч. працівників лісгосподарських підприємств – 5 осіб (2,3%).

На підприємствах лісової галузі частка потерпілих від нещасних випадків, пов'язаних із веденням бойових дій складає 31,5% від загальної кількості виробничих травм у галузі. Частка нещасних випадків із смертельним наслідком, що трапились внаслідок бойових дій, становить 16% від загальної кількості смертельних травм, які отримали працівники лісгосподарських підприємств протягом 2022 року. Всі нещасні випадки, зареєстровані протягом досліджуваного періоду, трапились з працівниками лісгоспів внаслідок наїзду автомобіля та вибуху міни.

Отже, на підприємствах лісової галузі України протягом 2022 року частка потерпілих від виробничих травм, пов'язаних із веденням бойових дій, значно вища в порівнянні із загальнодержавними показниками. З метою запобігання подібним нещасним випадкам керівникам лісгосподарських підприємств слід дотримуватись рекомендацій, які розроблені фахівцями Державної служби України з питань праці [11,14].

РОЗДІЛ 2.

Законодавчі та організаційні основи охорони праці в ДП «Шепетівське ЛГ»

2.1. Особливості господарської діяльності ДП «Шепетівське ЛГ»

ДП «Шепетівське лісове господарство» знаходиться в північно-східній частині Хмельницької області та на території Шепетівського та Полонського адміністративних районів, а також міста Шепетівки. В 1936 році був створений Шепетівський лісгосп, до складу якого увійшли 5 лісництв. До 1959 року лісопромисловою діяльністю в лісгоспі здійснював Шепетівський ліспромгосп. З 1960 року лісгосп реорганізовано в лісгоспзаг. На даний час до складу лісгоспу входить 11 лісництв (табл. 2.1), регіональний ландшафтний парк «Мальованка», лісопромисловий комплекс, автопарк [9].

Таблиця 2.1.

Організаційна структура ДП «Шепетівське ЛГ»

Найменування лісництва	Загальна площа, га	Майстерські дільниці	
		кількість	Середня площа, га
Кам'янське	2371,1	3	790,3
Климентовицьке	2629,6	3	876,5
Пліщинське	1820,3	2	910,1
Романівське	5432,8	7	776,1
Рудня-Новенське	2389,3	3	796,4
Хмільвське	2622,3	4	655,6
Шепетівське	1790,3	2	895,1
Мальованське	6179,0	8	772,4
Плесенське	2294,9	3	765,0
Полонське	6414,3	9	712,7
Понінківське	2002,3	3	667,3
Всього по лісгоспу	35959,3	47	765,0

Отже, загальна площа земель ДП «Шепетівське ЛГ» становить 35959,3 га, в тому числі вкритих лісом лісових ділянок – 32840,3 га, що складає 91,3% від загальної площі (в т.ч. площа, зайнята сосною звичайною – 13443 га, дубом звичайним – 9194 га, березою повислою – 5066 га).

Важливим напрямом діяльності лісгоспу є лісовідновлення, яке забезпечується шляхом природного поновлення та шляхом створення лісових культур. Загальна площа лісокультурного фонду підприємства становить 1540,9 га (в т.ч. лісові культури сосни звичайної -1236,9 га та дуба звичайного – 304,9 га).

Наступний вид господарської діяльності лісгоспу – лісозаготівля, яка передбачає вирубування, вивіз та первинну обробку деревини. Загальний запас деревини в ДП «Шепетівське ЛГ» становить 7,7 млн.м³ (235 м³ \ га). Щорічно в лісгоспі заготовляють близько 70 тис. м³ деревини при рубках головного користування та рубках формування та оздоровлення лісів.

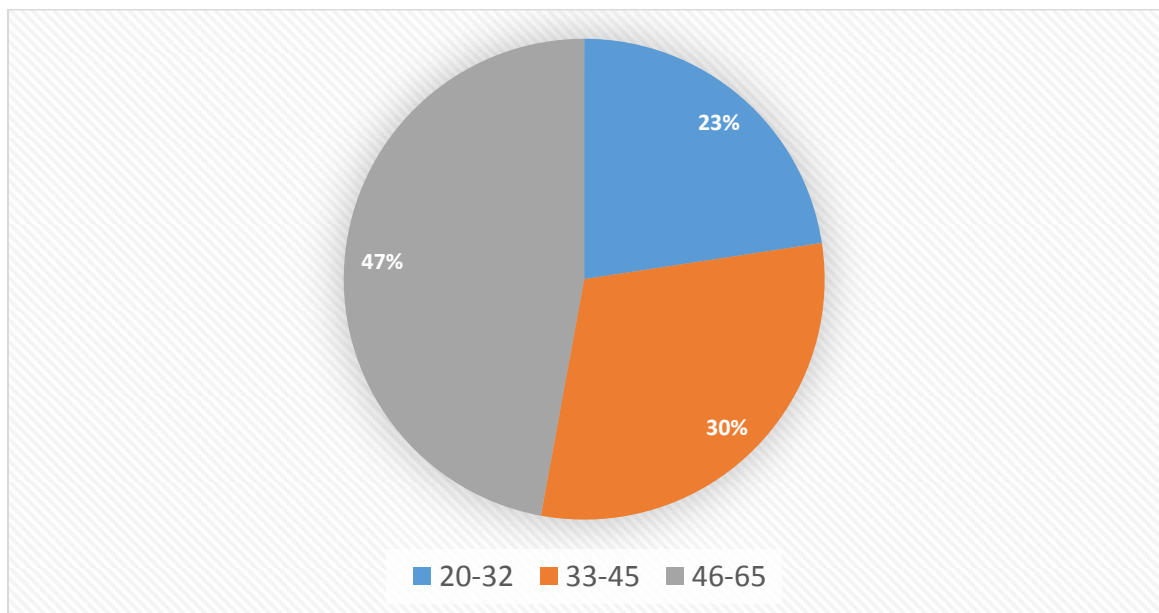
Важливим структурним підрозділом лісгоспу є лісопромисловий комплекс, який складається із ділянки розкряжування і навантаження деревини та ділянки переробки деревини. Транспортування хлестів та сортиментів здійснюється автомобілями марки ЗІЛ-131 та Урал із самонавантажувачами. Нижній склад лісгоспу оснащений двома консольнокозловими кранами ККС-10 та ККЛ-2. Основні види продукції, які реалізує лісгосп – це: круглі лісоматеріали класів якості А, В, С, D (хвойні, твердолистяні породи); круглі лісоматеріали класів якості А, В, С (м'яколистяні породи); деревина дров'яна промислового та непромислового використання твердих, листяних та хвойних порід.

Цех переробки деревини здійснює виготовлення наступних видів товарної продукції: пиломатеріали, штахетник, бруски обрізні. На підприємстві щорічно переробляють 8,1 тис. м³ деревини. Переробка деревини здійснюється за допомогою стрічковопильних верстатів «Міні-Профі 900», Італія, «Пауль», Німеччина, «Хема», Австрія.

Отже, господарська діяльність ДП «Шепетівське ЛГ» включає всі необхідні види робіт та здійснюється в значних обсягах із використанням великої кількості виробничого обладнання та транспортних засобів. Це обумовлює необхідність створення безпечних умов праці для працівників підприємства.

2.2. Нормативне та організаційне забезпечення охорони праці на підприємстві

Трудовий колектив ДП «Шепетівське ЛГ» налічує 184 працівники, з яких 25 працівників – жінки. Вікова структура колективу подана на рис. 2.1.

Рис. 2.1. Вікова структура колективу ДП «Шепетівське ЛГ»

Створення безпечних та нешкідливих умов праці для кожного працівника лісгоспу – головне завдання діяльності в галузі охорони праці. Основою такої діяльності в ДП «Шепетівське ЛГ» є комплекс законодавчих та нормативних документів, які регламентують такий вид діяльності.

ДП «Шепетівське ЛГ», вирішуючи питання охорони праці, використовує такі законодавчі документи: Закон України "Про охорону праці" [33].; Кодекс законів про працю України [16]; Основи законодавства про охорону здоров'я; Кодекс цивільного захисту України [17] тощо. Крім того, в лісгоспі враховують

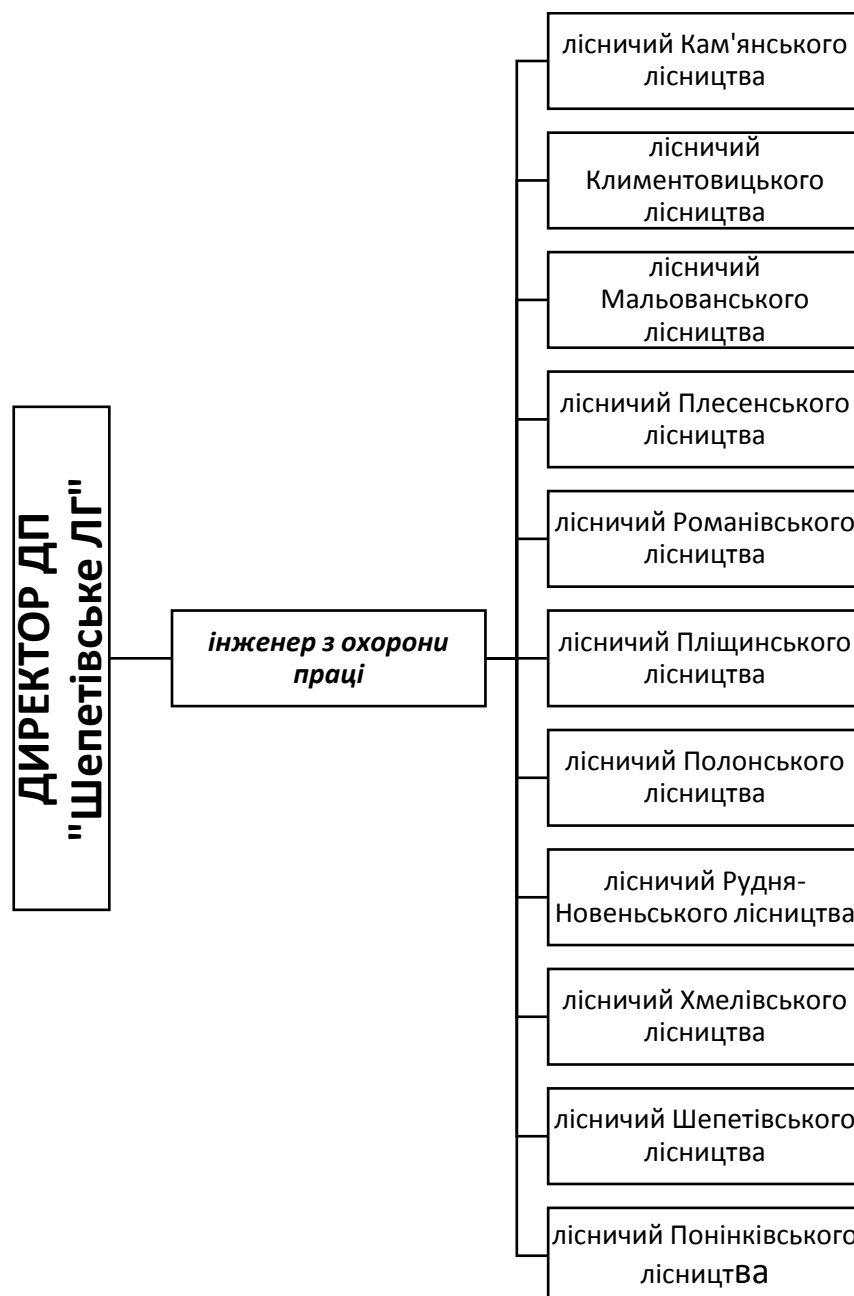
особливості трудових відносин, що виникли у зв'язку із запровадженням воєнного стану [21, 28, 29, 30, 31].

Крім перерахованих вище законів на підприємстві також укладено колективний договір між адміністрацією і профспівковою організацією, який щорічно переглядається згідно вимог чинного законодавства. Даний договір сприяє побудові системи охорони праці, забезпеченню в усіх структурних підрозділах та на робочих місцях безпечних умов праці, встановлює правила безпечного виконання робіт та поведінки працівників на території лісгоспу, у виробничих приміщеннях, на робочих місцях [33]. Законом України «Про охорону праці» передбачено внесення в колективний договір соціальних гарантій для працівників підприємств з питань охорони праці (стаття 20) з обов'язковим визначенням їх фінансування [33].

Підприємством ДП «Шепетівське ЛГ» також розробляються стандарти, положення, інструкції з охорони праці відповідно до вимог державних міжгалузевих та галузевих нормативних актів з охорони праці.

Наступним етапом роботи було вивчення системи управління охороною праці на підприємстві. (рис. 2.2). В ДП «Шепетівське ЛГ» така система створена на підставі наступних нормативних актів: Концепція реформування системи управління охороною праці в Україні [7], Типове положення про службу охорони праці, Положення про систему управління охороною праці в ДП «Шепетівське ЛГ» [9], Положення про службу охорони праці в ДП «Шепетівське ЛГ» [9].

Система управління охороною праці на лісгосподарських підприємствах зазнала суттєвих змін, які полягають у переході до ризик-орієнтованого підходу [1, 4, 20, 36, 38, 39, 40, 41]. Сутність даного підходу полягає в тому, що основним завданням діяльності в галузі охорони праці є профілактика та запобігання ймовірним ризикам та небезпекам, а не ліквідація наслідків їхньої дії, яке ми спостерігаємо зараз на лісгосподарських підприємствах України.

Рис. 2.2. Структура системи управління охороною праці в ДП «Шепетівське ЛГ»

Отже, в результаті проведених досліджень встановлено, що роботу з організації охорони праці в лісгоспі очолює директор, якому безпосередньо підпорядковується інженер з охорони праці. Крім того, в кожному структурному підрозділі дану роботу організують керівники цих підрозділів. Також до здійснення заходів з охорони праці залучені всі працівники підприємства, що є запорукою високої ефективності такої роботи.

РОЗДІЛ 3.

Проблеми безпеки праці і виробничої санітарії в ДП «Шепетівське ЛГ»

3.1. Фінансування заходів з охорони праці в ДП «Шепетівське ЛГ»

Наступним етапом роботи був аналіз видів витрат на заходи з охорони праці в ДП «Шепетівське ЛГ» та відповідність рівня фінансування охорони праці вимогам закону України «Про охорону праці». Дані про стан фінансування заходів з охорони праці в ДП «Шепетівське ЛГ» наведені в таблиці 3.1.

Аналіз таблиці 3.1. свідчить про значне збільшення витрат на охорону праці за період 2020-2022 років (208,4%). Найбільшою статтею витрат за досліджуваний період був поточний ремонт цехів (від 139 до 348 тис. грн.). Зокрема, в 2020 році планувалось відремонтувати автомайстерню, а в 2022 – цех з переробки деревини. Значні кошти також виділялись на забезпечення засобами індивідуального захисту (35 – 71,7 тис. грн.). Найбільше зросли витрати на виготовлення наочних посібників з охорони праці (350 %). Крім того, суттєво зросли витрати на поточний ремонт цехів (250%) та забезпечення засобами індивідуального захисту (204,8%). Разом з тим, на деякі види витрат рівень фінансування знизився. Зокрема, на закупівлю літератури з охорони праці та придбання вогнегасників витрати зменшились на 40%. Важливо відмітити, що видатки на охорону праці в розрахунку на 1 працівника також зросли більше ніж удвічі (235%).

Наступним етапом роботи було дослідження відповідності рівня фінансування охорони праці вимогам Закону України «Про охорону праці». Як відомо, стаття 19 Закону встановлює, що «для підприємств, незалежно від форми власності, або фізичних осіб, які використовують найману працю, витрати на охорону праці повинні бути не менше 0,5 відсотка від фонду оплати праці за попередній рік» [33].

Таблиця 3.1.

Фінансування заходів з охорони праці в ДП «Шепетівське ЛГ»

Види витрат	Роки			2022 у % до 2020
	2020	2021	2022	
Всього витрат, т. грн. в т. ч.:	250,8	822,7	522,9	208,4
Навчання стропальників	6,9	17,6	11,6	168,1
Забезпечення засобами індивідуального захисту	35,0	99,0	71,7	204,8
Виготовлення наочних посібників з охорони праці	11,6	59,4	40,6	350
Закупівля літератури з охорони праці	5,8	6,6	2,3	40
Поточний ремонт цехів	139,0	534,5	348,0	250
Придбання медикаментів (аптечок)	23,0	62,5	34,8	150
Придбання вогнегасників	23,0	36,6	9,3	40
Виписка журналу «Пожежна безпека»	3,0	3,0	2,3	66,7
Виписка журналу «Охорона праці»	3,5	3,5	2,3	66,7
Всього на 1 працівника, т. грн.	1,19	4,2	2,8	235

Як видно з таблиці 3.2., фактичні витрати на охорону праці в ДП «Шепетівське ЛГ» в декілька разів перевищують регламентований Законом України «Про охорону праці» рівень фінансування охорони праці.

Таблиця 3.2.

Відповідність обсягів фінансування охорони праці вимогам Закону України «Про охорону праці» в ДП «Шепетівське ЛГ»

Показники	2020	2021	2022
Фонд заробітної плати, тис. грн.	35829,0	68561,0	65370,0
0,5 відсотка від фонду оплати праці, тис. грн..	179,1	342,8	326,8
Витрати на охорону праці, тис. грн.	250,8	822,7	522,9
Відповідність до статті 19 Закону	відповідає	відповідає	відповідає

Проведені дослідження дозволили зробити висновок, що впродовж 2020-2022 років в ДП «Шепетівське ЛГ» заходи з охорони праці фінансувались у повній відповідності до Закону України «Про охорону праці».

3.2. Оцінка стану охорони праці в ДП «Шепетівське ЛГ»

В сучасних умовах ринкової економіки роль охорони праці в діяльності підприємства відіграє велику роль, оскільки будь-які травми призводять до значних економічних втрат. Крім того, неналежні умови праці негативно позначаються на продуктивності праці, якості та собівартості продукції, зменшують ефективність роботи підприємства, а внаслідок – прибутку від виробничої діяльності. Тому із об'єктивної та своєчасної оцінки стану охорони праці на підприємстві повинна починатись діяльність по організації охорони праці.

Оцінку стану охорони праці в ДП «Шепетівське ЛГ» в цілому і у його структурних підрозділах ми проводили за загальноприйнятою методикою [25]. Вихідні дані були отримані шляхом аналізу наступних документів: матеріалів атестації робочих місць, паспортизації санітарно-технічного стану виробничих

підрозділів, комплексних планів покращення умов праці і санітарно-оздоровчих заходів, форм статистичної звітності щодо показників виробничого травматизму.

Поточна оцінка стану охорони праці у виробничих підрозділах була здійснювалась за допомогою узагальненого коефіцієнту рівня охорони праці, який є середнім арифметичним суми трьох коефіцієнтів:

$$K_{оп}^ц = \frac{K_{\delta} + K_{\phi} + K_{впр}}{3} \leq 1 ;$$

де $K_{\delta} = \frac{C_{\delta}}{C}$ – коефіцієнт рівня дотримання правил охорони праці; C_{δ} - кількість працюючих, які дотримуються правил охорони праці; C - загальна кількість працівників;

$K_{\phi} = \frac{П_{\phi}}{П}$ - коефіцієнт технічної безпеки обладнання; $П_{\phi}$ - кількість одиниць обладнання, що відповідає вимогам техніки безпеки та санітарним вимогам, $П$ – загальна кількість одиниць обладнання;

$K_{впр} = \frac{T_{\phi}}{T}$ - коефіцієнт виконання планових робіт з ОП; T_{ϕ} - кількість фактичного виконання планованих робіт з ОП; T - загальна кількість запланованих робіт за певний відрізок часу.

Для визначення коефіцієнта рівня охорони праці всього підприємства $K_{он}^n$ розраховували коефіцієнт $K_{он}^i$ для структурних підрозділів, потім підраховували узагальнюючий коефіцієнт як середнє арифметичне значення з усіх підрахованих по підрозділах, тобто:

$$K_{он}^n = \frac{K_{он}^{ц1} + K_{он}^{ц2} + K_{он}^{ци}}{I^ц} ;$$

де $K_{он}^{ц1}, K_{он}^{ц2}, K_{он}^{ци}$ – узагальнені коефіцієнти рівня ОП структурних підрозділів; $I^ц$ - кількість структурних підрозділів [25].

Результати проведеної оцінки стану охорони праці в ДП «Шепетівське ЛГ» за 2021 рік наведені в таблиці 3.3

Таблиця 3.3

Оцінка стану охорони праці в ДП «Шепетівське ЛГ» за 2021 рік

Структурні підрозділи	K_d	K_b	$K_{впр}$	$K_{оп}$
Кам'янське лісництво	0,823	0,725	0,904	0,817
Климентовицьке лісництво	0,984	0,756	0,935	0,891
Пліщинське лісництво	0,945	0,831	0,900	0,892
Романівське лісництво	0,879	0,799	0,976	0,885
Рудня-Новенське лісництво	0,955	0,701	0,934	0,863
Хмільвське лісництво	0,876	0,853	0,973	0,901
Шепетівське лісництво	0,833	0,699	0,897	0,809
Мальованське лісництво	0,937	0,752	0,966	0,885
Плесенське лісництво	0,952	0,844	0,911	0,902
Полонське лісництво	0,994	0,903	0,926	0,941
Понінківське лісництво	0,877	0,822	0,957	0,885
Лісокомплекс	0,927	0,901	0,923	0,917
Автопарк	0,943	0,879	0,944	0,922

З таблиці 3.3 ми бачимо, що більшість показників дорівнює або максимально наближені до одиниці, це засвідчує, що стан охорони праці в 2021 році в ДП «Шепетівське ЛГ» можна охарактеризувати як задовільний.

Крім того, був розрахований узагальнюючий коефіцієнт рівня охорони праці всього підприємства $K_{оп}$.

$$K_{OП}=(0,817+0,891+0,892+0,885+0,863+0,901+0,809+0,885+0,902+0,941+0,885+0,917+0,922)/13=0,885$$

Його значення (0,85) також підтверджує висновок про те, що стан охорони праці в 2021 році в ДП «Шепетівське ЛГ» знаходився на достатньо високому рівні.

3.3. Проблеми виробничої санітарії в ДП «Шепетівське ЛГ»

Проблеми виробничої санітарії та забезпечення робітників підприємства засобами індивідуального захисту в ДП «Шепетівське ЛГ». Згідно з нормами Кодексу цивільного захисту України і фактична наявність засобів індивідуального захисту на підприємстві, відповідає цим нормам. Аналіз даних таблиці 2.1 показує, що працівники підприємства забезпечені наступними видами індивідуального захисту: спецодяг, захисні щитки, захисні каски, спецвзуття, запобіжні пояси, респіратори. Вони застосовуються з метою створення комфортних умов для працівників, що заготовляють лісову продукцію. Крім того, з дані таблиці 3.4, свідчать про те, що фактична забезпеченість засобами індивідуального захисту працівників підприємства відповідає нормам видачі, затвердженим відповідним нормативним актом [23, 27].

Таблиця 3.4

Забезпечення засобами індивідуального захисту працівників

ДП «Шепетівське ЛГ»

Групи засобів індивідуального захисту, що видаються працівникам	Нормована потреба	Фактична забезпеченість
спецодяг	32	32
спецвзуття	32	32
захисні щитки	30	30
запобіжні пояси	6	6
захисні каски	18	18
респіратори	26	26

3.4. Аналіз стану лісогосподарської техніки в ДП «Шепетівське ЛГ»

Важливим чинником, що впливає на безпеку праці працівників лісогосподарського підприємства є стан лісогосподарської техніки, що експлуатується на даному підприємстві. Саме тому ми провели аналіз показників, які характеризують стан тракторів та автомобілів, що використовуються в лісгоспі для виконання основних видів робіт, а саме, вікову структуру та потужність. Вікова структура тракторів, що експлуатуються в лісгоспі, наведена в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

**Вікова структура тракторів в ДП «Шепетівське ЛГ»
(станом на 01.01.2023 р.)**

Термін експлуатації	Марки тракторів						Всього	
	МТЗ-82-80-50		ЮМЗ-6		Беларусь-82.1			
	Кількість	%	Кількість	%	Кількість	%	Кількість	%
До 3-х років	1	8	-	-	2	100	3	22
3-5 років	2	19	-	-	-	-	2	15
5-8 років	3	28	-	-	-	-	3	22
8-10 років	1	8	-	-	-	-	1	15
Більше 10 років	4	37	1	100	-	-	5	36
Всього	11	100	1	100	2	100	14	100

Отже, в лісгоспі станом на 01.01. 2023 року знаходяться трактори наступних марок: МТЗ-82,80,50, ЮМЗ-6, Білорусь-82.1 загальною кількістю 14 одиниць. З них найбільшу частку (36%) складають трактори терміном експлуатації 10 років і більше. Також значна частина тракторів (22%) має термін експлуатації від 5 до 8 років. Варто звернути увагу, що така ж частка (22%) тракторів експлуатується в господарстві менше 3-х років. Це свідчить

про те, що на підприємстві намагаються щороку оновлювати лісогосподарську техніку, що сприяє створенню більш безпечних умов праці працівників, що обслуговують дану техніку. Аналіз вікової структури лісогосподарської техніки дозволяє зробити висновок, що трактори знаходяться в задовільному стані та є придатними для виконання всіх необхідних видів робіт. Крім того, вони є безпечним для працюючих на них працівників лісгоспу.

Наступним етапом роботи аналіз потужності автомобілів, що експлуатуються в ДП «Шепетівське ЛГ» (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

**Потужність автомобільної техніки в ДП «Шепетівське ЛГ»
(станом на 01.01.2023 р.)**

Марка	Кількість, од.	Потужність одиниці, к. с.	Потужність всіх, к. с.	Потужність, кВт
УРАЛ-4320	2	210	420	308,91
ЗІЛ-ІЗІ	6	150	900	661,96
ЗІЛ-ІЗО	3	150	450	330,97
Камаз 4310, 5320, 5511	3	210	630	463,36
УАЗ-469	2	85	170	125,04
ВАЗ-2121	7	77	539	396,44
ВСЬОГО	23	882	3109	2286,68

Отже, всього в лісгоспі використовується 23 одиниці автомобільної техніки. Найбільше з них автомобілів ВАЗ-2121 (7 шт.); автомобілів марки ЗІЛ-ІЗІ – 6 шт.; по 3 одиниці автомобілів марок ЗІЛ-ІЗО та Камаз 4310, 5320, 5511 та по 2 одиниці марок УРАЛ-4320 та УАЗ-469. Потужність автомобільної техніки визначалась з метою з'ясування можливості виконання нею всіх необхідних робіт в лісгоспі. Потужність автомобілів розраховувалась спочатку в кінських силах для кожної одиниці окремо та для кожної марки автомобілів в

цілому. Згодом потужність перевели в кіловати для більш коректного порівняння з існуючими нормами.

Проведений аналіз дозволив зробити висновок, що потужність даних автомобілів відповідає тим роботам, для виконання яких вони призначені. Це також забезпечує проведення робіт з лісозаготівлі якісно, високопродуктивно та безпечно.

Отже, аналіз лісогосподарської техніки виявив, що трактори та автомобілі в ДП «Шепетівське ЛГ» знаходяться в задовільному стані; термін їх експлуатації не перевищує регламентовані норми; розрахована потужність дозволяє виконувати всі необхідні лісозаготівельні роботи. Це сприяє безпечному проведенню всіх механізованих робіт в лісгоспі.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. За період 2020-2022 років на підприємствах лісової галузі України відмічена стійка тенденція до скорочення загальної кількості нещасних випадків, що пов'язані з виробництвом.
2. Протягом 2020-2022 років на лісогосподарських підприємствах України кількість виробничих травм із смертельним наслідком постійно зростає.
3. На підприємствах лісової галузі України протягом 2022 року частка потерпілих від виробничих травм, пов'язаних із веденням бойових дій, значно вища в порівнянні із загальнодержавними показниками.
4. Господарська діяльність ДП «Шепетівське ЛГ» включає всі необхідні види робіт та здійснюється в значних обсягах із використанням великої кількості виробничого обладнання та транспортних засобів.
5. ДП «Шепетівське ЛГ» при організації роботи з охорони праці використовує необхідні нормативні акти.
6. Створена система управління охороною праці в ДП «Шепетівське ЛГ» включає керівників всіх виробничих підрозділів, а не тільки директора та інженера з охорони праці.
7. Впродовж 2020-2022 років в ДП «Шепетівське ЛГ» заходи з охорони праці фінансувались у повній відповідності до Закону України «Про охорону праці».
8. Більшість показників оцінки стану охорони праці дорівнює або максимально наближені до одиниці, що свідчить про те, що стан охорони праці в 2021 році в ДП «Шепетівське ЛГ» можна охарактеризувати як задовільний.
9. Значення узагальнюючого коефіцієнту рівня охорони праці всього підприємства $K_{оп}$ (0,85) свідчить про те, що стан охорони праці в 2021 році в ДП «Шепетівське ЛГ» знаходився на достатньо високому рівні.
10. Забезпеченість засобами індивідуального захисту працівників підприємства відповідає нормам видачі, затвердженим діючими нормативними актами.

11. Трактори та автомобілі в ДП «Шепетівське ЛГ» знаходяться в задовільному стані; термін їх експлуатації не перевищує регламентовані норми; розрахована потужність дозволяє виконувати всі необхідні лісозаготівельні роботи.

Окрім того, з метою покращення стану охорони праці в ДП «Шепетівське ЛГ» розроблені наступні практичні рекомендації:

1. При розробці комплексних заходів щодо досягнення встановлених нормативів безпеки праці необхідно звернути увагу на встановлені особливості динаміки виробничого травматизму на лісогосподарських підприємствах.
2. З метою запобігання нещасним випадкам, пов'язаним із веденням бойових дій, керівникам лісогосподарських підприємств слід дотримуватись рекомендацій, які розроблені фахівцями Державної служби України з питань праці.
3. Розробити всі необхідні нормативні документи з охорони праці, які діють на підприємстві.
4. Збільшити обсяги фінансування заходів з охорони праці.
5. Провести атестацію робочих місць у відповідності до вимог регламентуючих документів.
6. Проводити систематичне оновлення деревопереробної та лісозаготівельної техніки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бочковський, А.П. Пріоритетні напрямки удосконалення системи управління охороною праці на підприємствах. Зернові продукти і комбікорми, 2014. № 2(54), С. 11-16. doi:10.15673/2313-478x.54/2014.36335
2. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці. К.: Каравела, 2004. 408 с.
3. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості на небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. – Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 27 грудня 2001 р. № 528.
4. Гогіташвілі Г. Г., Карчевські Є.Т., Лапін В. М. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами: Навч. Посіб. К.: Знання, 2007. 367 с.
5. Державна служба України з питань праці. Джерело інформації. URL:<http://dsp.gov.ua/>
6. Державне агентство лісових ресурсів України. Джерело інформації: URL: <http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/index>
7. Директива № 89/391/ЄЕС Ради від 12 червня 1989 р. «Про запровадження заходів щодо стимулювання вдосконалення рівня безпеки й гігієни праці працівників на робочих місцях» (2008) Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b23.
8. Довідник з управління охороною праці для керівників підприємств і організацій. К.: Основа, 2003. 308 с.
9. ДП «Шепетівське ЛГ». Офіційний веб-сайт. URL: <https://sheplis.com.ua/golovna.html>
10. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Львів: Афіша, 2002. 320 с.
11. Житомирська обласна державна адміністрація. [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт. URL: <https://oda.zht.gov.ua/>

- 12.Зеркалов Д.В. Охорона праці в галузі: Загальні вимоги: навчальний посібник К.: Основа, 2011. 551 с.
- 13.Зеркалов Д.В. Стан безпеки праці в світі. Охорона праці: Науково-виробничий щомісячний журнал, 2008, No 11, С. 31-33.
- 14.Інструкція з охорони праці під час проведення робіт на територіях, де проходять бойові дії. URL: <https://ohoronapraci.com.ua/instructions/651996-instrukciya-z-okhoroni-praci-pid-chas-provedennya-robit-na-teritoriyakh-de>
- 15.Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І. П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: Навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2009. 540 с.
- 16.Кодекс законів про працю України. К.: Юрінком Інтер, 1998. 1040 с.
- 17.Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 2 жовт. 2012 р. № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
- 18.Ковтун Т.І., Нагорнюк О. М. Динаміка виробничого травматизму на підприємствах лісової галузі України. *Development, education, culture: integration trends in the modern world*: матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції, 11-14 квітня 2023 р., Осло, Норвегія. Осло, 2023. С. 18-19. URL.: [https:// DOI – 10.46299/ISG.2023.1.14](https://doi.org/10.46299/ISG.2023.1.14)
- 19.Кузнецов В.І. Охорона праці на підприємстві. Х.: Фактор, 2005.-428 с.
- 20.Лесенко, Г.Г. Розробка та впровадження СУОП на підприємстві. *Охорона праці*,2003. № 6, С. 36-38.
- 21.Машков К. Є., Горностай О. Товт Т. О. Особливості трудових відносин в умовах воєнного стану: нормативно-правове регулювання. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції № 1. 2022. С.125-131. DOI <https://doi.org/10.32782/392253>
- 22.Нагорнюк О.М. Структура виробничого травматизму на лісогосподарських підприємствах України в умовах воєнного стану. *Лісові екосистеми: сучасні проблеми і перспективи дослідження*: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Житомир, 2023, 31 травня 2023р. Житомир, 2023. С.

23. Норми безплатної видачі спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту для працівників деревообробної промисловості. URL: <http://sop.lutsk.ua/npraor-20-0-3-10-05/>.
24. Основи охорони праці: Підручник / За ред. проф. В.В. Березуцького Х.: Факт, 2005. 480 с.
25. Основи охорони праці / За ред. Гандзюка М.П., Купчика М.П. К.: Основа, 2000. 416 с.
26. Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок. К.: Укрархбудінформ, 2001. 118 с.
27. Правила охорони праці для працівників лісового господарства та лісової промисловості затв. Наказ Держнаглядохоронпраці України №119 від 13.07.2005 р.
28. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану: Закон України від 19.07.2022р. №2136-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>
29. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації трудових відносин: Закон України від 01.07.2022р. №2352-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2352-20#Text>
30. Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану: постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2022р. №303. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/kp220303>
31. Про внесення змін до Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві: постанова Кабінету Міністрів України від 20.01.2023р. №59. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennia-zmin-do-poriadku-rozsliduvannia-ta-obliku-neshchasnykh-vypadkiv-profesiinykh-t200123>
32. Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві : постанова КМУ від 17 квітня 2019 р. № 337. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019>

33. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. № 2694 –X –II.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12> .
34. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. 4-те вид., допов. і перероб. К.: Університет «Україна», 2009. 295 с.
35. Ткачук К. Н., Халімовський М. О., Зацарний В. В. та ін. Основи охорони праці: Підручник. 2-ге вид., допов. і перероб. К.: Основа, 2006. 444 с.
36. Федоренко С. В. Особливості охорони праці на підприємстві: економічні аспекти розвитку. *Економіка та держава*, 2017. № 1 С. 56-58.
37. Фонд соціального страхування України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/index>.
38. Чеберячко С.І., Дерюгін О.В., Гільперт В.В. Удосконалення системи управління охороною праці на підприємствах лісового господарства. Збірник наукових праць Національного гірничого університету. 2019, №59, С. 144-155.
39. Шульга, Ю.І., Сукач, С.В., Кобилянський, М.А., Величко, О.Л., & Мозговой, О.В. Автоматизований контроль систем безпеки праці та життєзабезпечення. *Проблеми охорони праці в Україні*, 2012. № 22. С. 16-26.
40. McDonald, N., Corrigan, S., Daly, C., & Cromie, S. Safety management systems and safety culture in aircraft maintenance organisations. *Journal of occupational Accident*, 2000. 34(1-3), P.1-258. doi:10.1016/s0925-7535(00)00011-4
41. Robson, L.S., Clarke, J.A., Cullen, K., Bielecky, A., Severin, C., Bigelow, P.L., Irvin, E., Culyer, A., & Mahood, Q. The effectiveness of occupational health and safety management system interventions: a systematic review. *Saf Sci.*, 2007. № 45. P. 329-353. doi:10.1016/j.ssci.2006.07.003